

SIGDAL KOMMUNE

LESING I ALLE FAG

**LESEPLAN FOR BARNESKOLENE I
SIGDAL KOMMUNE**

INNHOOLD

Innledning.....	s. 3
Leseferdighet kan læres.....	s. 4
Lesing i alle fag – trinn 1.....	s. 5
Lesing i alle fag – trinn 2.....	s. 8
Lesing i alle fag – trinn 3.....	s. 10
Lesing i alle fag – trinn 4.....	s. 12
Lesing i alle fag – trinn 5.....	s. 14
Lesing i alle fag – trinn 6.....	s. 16
Lesing i alle fag – trinn 7.....	s. 18
Vedlegg 1 – Progresjonsplan for læringsstrategier.....	s. 20
Vedlegg 2 – 100 høyfrekvente ord.....	s. 24
Vedlegg 3 – Årshjul.....	s. 25
Vedlegg 4 – Ordforklaringer.....	s. 26

INNLEDNING

Dette er en leseplan som omfatter språkstimulering og lesing i alle fag på barnetrinnet. Målet med planen er å få et bedre og mer samordnet arbeid med språkstimulering og leseopplæring i alle fag ved barneskolene i Sigdal kommune.

Lesing er å lese med forståelse og bruke denne kunnskapen i egen lesing og læring. Det må legges stor vekt på systematisk og målretta arbeid for å lære elevene å bruke lesing som et velfungerende redskap i egen læring. Når man arbeider med lesing av både fagtekster og skjønnlitterære tekster, er det svært nyttig å dele dette arbeidet etter de tre fasene i leseprosessen: førlesing, undervislesing og etterlesing. Disse tre lesefasene blir nærmere omtalt i planen i forbindelse med læringsstrategier.

Det vektlegges at de voksne i skolen er modeller i alle situasjoner, gjennom innlæring av ulike metoder og læringsstrategier. Modellering kreves under hele arbeidet med språkstimulering og lesing.

Først i planen kommer noen viktige påstander angående leseferdighet som er hentet fra Leseforskningscenteret ved Universitetet i Stavanger. Deretter følger selve leseplanen - Lesing i alle fag i skolen. Denne skal sikre systematisk jobbing med språk og lesing på de enkelte trinnene i barneskolen. De enkelte trinns planer er delt inn i hovedområder innenfor lesing. Innenfor hvert hovedområde er det satt opp mål for lesing, vurderingskriterier / hva eleven skal vise og forslag til metode / tiltak. Metode / tiltaksdelen er tenkt å være dynamisk.

Hver årsplan starter med en oversikt over hvilke læringsstrategier som skal innføres på det aktuelle trinnet. Læringsstrategiene er nærmere forklart i vedlegg 1. Det presiseres at kontaktlærer og faglærere på hvert trinn avklarer ansvaret for innlæring av de nye læringsstrategiene. Dette må gjøres hvert år ved skoleårets begynnelse.

Planen har også et vedlegg 2 med de 100 mest høyfrekvente ordene (frekvensliste Klinkenberg). Vedlegg 3 inneholder årshjul for leseaktiviteter og tidspunkter for kartlegging av lesing.

Planen er utarbeidet av leseplangruppa for barneskolene i Sigdal: Lise Bakke og Bente Lindbo (Nerstad skole), Lene Hagen Stæhr, Wenche Lillemoen og Anne Hilde Fragått (Prestfoss skole) og Ann Helen Knutsen Tveiten og Gunn Tveiten (Eggedal skole). Veileder fra Høyskolen i Telemark: Kirsten Palm.

**Alle ledere og pedagoger har ansvar for å iverksette planen ved egen skole.
Alle lærere er leselærere!**

LESEFERDIGHET KAN LÆRES

Barn som kan kommunisere

- får redskap til å leve og lære i samhandling med andre

Gode lesere

- utnytter bakgrunnskunnskap
- er aktive mens de leser
- bearbeider og organiserer stoffet
- skriver i tilknytning til lesing
- snakker om og diskuterer hva de leser
- leser mye på eget initiativ

I motsetning til de gode leserne har vi de som:

- går rett på lesingen uten å hente fram bakgrunnskunnskapen
- leser på en passiv måte
- leser uten å bearbeide og organisere stoffet
- ikke skriver i tilknytning til lesing
- ikke snakker med andre om det de leser
- ikke leser noe særlig utenom det som er pålagt

Leseforberedelse og leseferdighet

- Foreldremøter og foreldresamtaler i skolen skal inneholde noe om lesing på alle trinn.
- Planens mål implementeres i alle situasjoner og fag. Det skal jobbes bevisst og kontinuerlig. Det er den enkelte pedagogs ansvar å bruke planen og gjennomføre den.
- Barn som ikke har forventet mestring i språk og lesing, trenger ekstra tiltak. Tiltakene må settes inn tidlig. Pedagoger i skolen må ha et sterkt fokus på de minoritetspråklige barns språkutvikling. Barn og unge som ikke oppfyller målene / kriteriene gjennom vanlig undervisning og målrettet arbeid, må få tilpasset undervisning som legger til rette for læringsdialoger og refleksjon rundt egen forståelse eller mangel på sådan. Barn og unge som sliter med å mestre, trenger tett oppfølging, veiledning og råd om hva de kan gjøre. Det er viktig at foreldrene tidlig blir involvert i arbeidet med barnets språk – og leseferdigheter.
- Det kan være utfordrende at ikke alle barn er på samme modningsnivå til samme tid. Barn utvikler seg i forskjellig tempo og kan utvikle seg raskere innenfor noen emner i lesing enn andre. Derfor er det viktig at lærerne på det enkelte trinn ansvarliggjøres i arbeidet med å tilrettelegge for alle elever, både de som sliter og de som utvikler seg raskere enn "normalen".
- Lese – og læringsstrategier er viktig for alle elever, men lesesvake elever er helt avhengig av kompetanse i de ulike strategiene.

LESING I ALLE FAG I SKOLEN - TRINN 1

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise	Metode / tiltak
Læringsstrategier		
Nye læringsstrategier som skal innføres: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Læresamtale ▪ Skumme teksten ▪ Tankekart ▪ Gjenfortelle / sammendrag 		
Språk og begreper		
- Eleven har et funksjonelt /adekvat ordforråd.	- Eleven kan fortelle sammenhengende fra opplevelser. - Eleven kan fortelle om handling i en fortelling /eventyr. - Eleven kan dagligdagse ord/ uttrykk og begreper.	Morgensamling i liten gruppe med fortellerstund, dag, dato, vær o.l. Høytlesing av eventyr og fortellinger, tegne, gjenfortelle. Bildekort. Stasjonsarbeid, lekegrupper.
Leseteknikk		
- Eleven har fonologisk bevissthet.		Arbeide med språkleker hver dag i 15- 20 min. Både felles på trinnet og i grupper. Litt.: Artikkel språkligbevissthet (Safari 1-2, lærerens ressursperm, s. 36-41 og ABC lærerens bok s. 24-30) Språkleker (Frost) Språksprell (Valle/ Olvik) Språkverkstedet (Lyster/ Tingleff) Nettsteder: Språkstien Ord og/eller bilder på lapper – ”pusle” dem sammen.
- Fonologisk og fonemisk bevissthet	- Eleven kan høre rim og selv kunne rime. - Eleven kan høre antall stavelser i ord. - Eleven kan lytte ut første lyd, siste lyd, lyder inni ord (posisjonsanalyse).	Jobbe med rim og regler. Ukas rim/regle. (Frost kap. 2., Språksprell kap. 2) Stavelser (Frost kap. 4., Språksprell kap. 3) Framlyd og fonemer (Frost kap. 5, og kap. 6.)
- Morfologisk bevissthet	- Eleven kan dele sammensatte ord opp i to eller flere ord. - Eleven kan sette sammen to eller flere ord til sammensatte ord.	Ordanalyse (Språksprell kap. 4) Morfembevissthet (Språksprell kap. 6,)
- Syntaktisk bevissthet	- Eleven skal forstå hva en setning er.	Ord og setningsbevissthet (Frost kap. 3., Språksprell kap. 5)
- Eleven forstår hvordan bokstavene representerer språklyder.	- Eleven kjenner igjen de fleste bokstavene i alfabetet og vet hvilken språklyd de representerer. - Eleven kan identifisere første lyden i enkle talte ord. - Eleven kan identifisere samme	Bokstaver med bilder i klasserommet og på pulten. Forme bokstavene i ulikt materiale og med hender, kropp. Bruke alle sanser. Bokstavkasse. Bli kjent med hvordan vi lager de ulike

	<p>lyd i ulike ord.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan danne ord med gitt begynnelselyd. - Eleven kan lydere sammen tre språklyder. 	<p>lydene. Bruke lommespeil i artikulatorisk analyse.</p> <p>"Lese-TV".</p> <p>Litt.:</p> <p>Språkleker (eks. Frost)</p> <p>Språksprell (Valle/ Olvik)</p> <p>Språkverkstedet (Lyster/ Tingleff)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven forstår at det talte ord kan deles opp i biter. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan dele opp ord i språklyder, for eksempel sol = s-o-l. - Eleven kan mestre enkel fonemaddisjon, for eksempel egg/ vegg, egg/skjegg osv. - Eleven kan mestre enkel fonemsubtraksjon, for eksempel heier/ eier, neier/ eier. - Eleven kan mestre fonembytte, for eksempel bil/ pil. 	<p>Bokstavkort, bokstavkasse.</p> <p>Litt.:</p> <p>Språkleker (eks. Frost).</p> <p>Språksprell (Valle/ Olvik)</p> <p>Språkverkstedet (Lyster/ Tingleff)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skal kunne avkode/ lese tostavellesord med enkle lydsekvenser. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven vet hva leseretning er - Eleven kan lese/ avkode. begynnelsen av ordet og gjetter resten. - Eleven kan lese enkle nye småord. 	<p>Lærer/assistent peker mens vi leser.</p> <p>Lage tekst sammen.</p> <p>Ordkort.</p> <p>Korlesing</p> <p>Lettleste småbøker. (Eks.: Damms Leseunivers)</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan logografisk lesing. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kjenner igjen flere ordbilder på skilt og emballasje. - Eleven forsøker å lese enkle ord ved å lese eget navn og andre kjente navn som ordbilder. - Eleven kjenner igjen de vanligste småordene. 	<p>Navnkort på pultene/i klasserommet.</p> <p>Ordlapper</p> <p>Lettleste småbøker</p> <p>Ukas ord.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skal se sammenhengen mellom det muntlige og det skriftlige. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven deltar i tekstskaping, for eksempel fra en felles opplevelse med gruppa eller om et tema. 	<p>På flip/elektronisk tavle.</p> <p>Data.</p> <p>Lage egne bøker.</p> <p>Lese egen tekst.</p> <p>Tegnefortellinger (Safari 1-2, lærerens ressursperm s. 53-59)</p>
Lytteforståelse		
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skal bli bevisst på lyder i sin alminnelighet. - Eleven skal lytte til høytlesing (høre tekster som har en struktur som gjør at de egner seg til gjenfortelling). 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan gjenfortelle deler av innholdet i fortellinger/historier/ eventyr. - Eleven deltar i dramatisering og framvisning. - Eleven kan lytte/høre etter når andre forteller. 	<p>Generelle lytteleker (Frost kap. 1)</p> <p>Oppmerksomhet for lyd (Språksprell kap. 1)</p> <p>Støtte seg til bilder.</p> <p>Familiefest/juletreff/morgensamlinger /avslutninger med dramatisering av eventyr.</p> <p>Fellessamling for hele skolen.</p> <p>Morgensamling (liten gruppe). Høytlesing av voksen eller fadderlesing.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven bruker enkle læringsstrategier/ strategier i lytteforståelse. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan gjenfortelle (se vedlegg 1). - Eleven kan aktivisere relevant bakgrunnskunnskap. - Eleven skal være med å lage 	<p>Se vedlegg 1</p> <p>Førlese.</p> <p>For eksempel tankekart på hver</p>

	<p>tankekart (se vedlegg 1).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan gjette hvordan fortellingen kommer til å utvikle seg / øve seg på å foregripe. - Eleven vet at han/hun må si fra hvis han/hun ikke forstår. 	<p>bokstav/lyd.</p> <p>Stoppe opp ved høytlesing: Hva tror dere skjer?</p> <p>Oppmuntre til å spørre, belønne (rose).</p>
Lesekultur / interesse		
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skal oppleve variert litteratur ved høytlesing. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven hører gjerne på fortellinger og eventyr som blir lest fortalt eller ved lydbok. 	<p>Lesestunder.</p> <p>Se årshjul (vedlegg 3).</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skal møte bøker som en del av hverdagen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven skal besøke skolebiblioteket. - Eleven låner bøker fra skolebiblioteket. - Eleven er omgitt av bøker i klasserommet. - Eleven leser selv (på sin egen måte). 	<p>Boklån på skolebibliotek, folkebibliotek, bokbuss.</p> <p>Utstilling av bøker.</p> <p>"Basebibliotek"</p> <p>Lesestunder for og med faddere.</p> <p>Jfr. årshjulet (vedlegg 3).</p>

LESING I ALLE FAG I SKOLEN - TRINN 2

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise	Metode / tiltak
Læringsstrategier		
Nye læringsstrategier som skal innføres: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tidslinje ▪ Friformsnotat 		
Leseteknikk		
- Eleven har fonologisk bevissthet.	- Eleven kan dele opp ord i språklyder. - Eleven mestrer og leker med fonemaddisjon. - Eleven mestrer og leker med fonemsubtraksjon. - Eleven mestrer og leker med fonembytte. - Eleven skal forstå det alfabetiske prinsipp.	Se oversikt på 1. trinn over språkleker (eks. Frost). Språkverkstedet (spillmaterieill). Alfabetet på pulten.
- Eleven har automatisert øveordene / de høyfrekvente ordene som er naturlig for trinnet.	- Eleven forsøker å lese enkle ord ved å lese begynnelsen av ordet og gjetter resten. - Eleven kjenner igjen ordbildene til vanlige småord (se vedlegg 2). - Eleven leser enkle nye småord. - Eleven leser enkle tostavellesord - Eleven prøver å lese ukjente ord på egen hånd. - Eleven leser ord med konsonantforbindelser. - Eleven kan avkode nonsensord/tulleord.	Ordkort. Ordremser. Enkle tekster. Aski Raski (dataprogram) Høyfrekvente ord, de 100 mest vanlige (vedlegg 2).
- Eleven kan lese en tilrettelagt / tilpasset tekst.	- Eleven leser enkle setninger med sikkerhet og flyt.	Abc-bok. (Safari/Haugstad) Enkle småbøker/tekster. Eks. Damms Leseunivers, Simsalabim Vi leser, Cappelen.
- Eleven leser vanlige ord med automatikk.	- Eleven kjenner igjen ordbildene til trinnets høyfrekvente ord. - Eleven leser noen ord som ikke er lydrett stavet.	Abc-bok. Enkle småbøker/tekster. Aski Raski Repetert lesing (Klinkenberg, Arbeid med ord).
- Eleven vet hva sammensatte ord er.	- Eleven kan dele sammensatte ord. - Eleven kan lage sammensatte ord.	Dikt/ regler. Fortellinger. Litt. Språkleker (eks. Frost). Språksprell (Valle/ Olvik) Språkverkstedet (Lyster/ Tingleff)
Lytteforståelse		
- Eleven er aktivt lyttende og søkende etter forståelse.	- Eleven stiller spørsmål til det som blir lest. - Eleven svarer på spørsmål fra det som blir lest. - Eleven stiller spørsmål og filosoferer over temaer.	Lærer stopper opp i teksten. Lage egen synonymbok.

	- Eleven undrer seg over ord, hvor de kommer fra og hva de betyr.	
Leseforståelse		
- Eleven møter ulike tekster.	- Eleven leser enkle sammensatte tekster med for eksempel søylediagram eller tabeller, og leser av dataene med tellestreker. - Eleven leser enkle faktatekster. - Eleven bruker aktivt bakgrunnskunnskap før lesing av faktatekster.	Lese i alle fag Førlesing. Småbøker. "Jeg vet at"-setninger. Lage spørsmål og svarsetninger.
Lesekultur / interesse		
- Eleven opplever variert litteratur ved høytlesing.	- Eleven hører gjerne fortellinger og eventyr, lest, fortalt eller ved lydbok.	Lesestunder. Jfr. årshjulet (vedlegg 3) Fadderlesing.
- Eleven møter tekst som en del av hverdagen.	- Eleven besøker skolebiblioteket. - Eleven låner bøker fra skolebiblioteket. - Eleven er omgitt av bøker i klasserommet. - Eleven viser interesse for å lese.	Bibliotek. Gjøre bøker lett tilgjengelig <ul style="list-style-type: none"> ▪ Basebibliotek ▪ Utstilling av bøker ▪ Fast lesestund hver dag ▪ Bokomtale ▪ Leseprosjekt

LESING I ALLE FAG I SKOLEN - TRINN 3

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise	Metode / tiltak
Læringsstrategier		
Nye læringsstrategier som skal innføres: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lage spørsmål og svar (FoSS) ▪ (V(Ø)L-skjema ▪ Begrepslæring (i skjema) 		
Leseteknikk		
- Eleven leser de fleste vanlige ord raskt, direkte og uten lydering.	- Eleven leser høyfrekvente ord med flyt og uten å nøle. - Eleven leser grafemer raskt og uten å nøle og har god bokstavkunnskap. - Eleven kjenner til diftonger og kan nevne noen ord som inneholder dette. - Eleven kan alfabetet og har kjennskap til vokaler og konsonanter.	Les og skriv rett (Safari 3, lærerens bok s. 32-36). Repetert lesing fra frekvensordlister og hele tekster. Ukas ord Aski Raski Alfabetsanger
- Eleven leser høyt med flyt.	- Eleven leser tilrettelagt tekst med flyt, sikkerhet og forståelse. - Eleven har pause ved punktum og kort pause ved komma. - Eleven sin stemme går opp ved spørsmålstegn og utropstegn. - Eleven korrigerer seg selv noen ganger ved feillesing.	Høytlesing på varierte måter. Lærer modellerer. Bruke ulike samlesingsmåter og lesestiler (Safari 3, lærerens bok s. 40-44) Oppmuntre og rose.
Leseforståelse		
- Eleven kan bruke ulike læringsstrategier.	- Eleven kan svare på finne- og kombinere-spørsmål fra tekster han/hun møter i lærebøker på trinnet. - Eleven bruker læringsstrategiene for trinnet.	Safari lesehefte. Bruke for eksempel Y-form ved begrepsinnlæring.
- Eleven kan lese og forstå diagram og tabeller.	- Eleven kan svare på finne- og kombinere- spørsmål fra diagrammer og tabeller som han/hun møter i for eksempel matematikkbøker på trinnet.	Lese TV program, busstabeller, enkle matoppskrifter, bruksanvisninger.
- Eleven kan skille mellom fagtekst, skjønnlitterær tekst og sammensatte tekster.	- Eleven kjenner igjen en fagtekst og en skjønnlitterær tekst når han/hun møter den og kan forklare hva det er.	Lese varierte tekster. Skrive egne tekster. Lage bildebøker. Skumme tekst.
- Eleven kan følge en instruksjon med bilder.	- Eleven kan følge en instruksjon ved å se på bilder for eksempel fargeleggingsoppgaver, følg-streken-oppgaver og ved bygging av lego.	Lage modeller. Gjennomføre forsøk. Forklare for andre.
Lesekultur / interesse		
- Eleven opplever høytlesing jevnlig.	- Eleven hører gjerne fortellinger og eventyr, enten fortalt eller ved lydbok.	Lese- og fortellingsstunder. Se årshjul (vedlegg 3)
- Eleven oppsøker bøker som en del av hverdagen.	- Eleven leser selv.	Bibliotek. Gjøre bøker lett tilgjengelig <ul style="list-style-type: none"> ▪ Basebibliotek.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utstilling av bøker. ▪ Fast lesestund hver dag ▪ Lage bokomtale. ▪ Stasjonsjobbing med egen lesestasjon.
- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak.	- Eleven deltar aktivt i lesing og lytting.	<p>Se årshjul (vedlegg 3). Varierte tekster av ulike forfattere og ulike sjangere, for eksempel vitsebøker, faktabøker, tegneserier, spørrebøker.</p> <p>Lage klassens vitsebok og gåtebok. Lage egen spørrebok til temaer det jobbes med. Lage egne faktabøker. Spørrekort. Bokomtaler.</p> <p>Varierte former for leseleksehøring, for eksempel korlesing, lapp i hatt, osv.</p> <p>Leseprosjekt. Blader på trær, bokorm, søylediagrammer, lesediplomer.....</p>

LESING I ALLE FAG I SKOLEN - TRINN 4

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise	Metode / tiltak
Læringsstrategier		
Nye læringsstrategier som skal innføres: <ul style="list-style-type: none"> ▪ To-kolonne notater ▪ Styrkenotater / strukturert tankekart 		
Leseteknikk		
- Eleven har strategier for å avkode ord som er lange og ikke høyfrekvente.	- Eleven leser ord med Kompliserte. konsonantforbindelser - Eleven deler lange / sammensatte ord opp i stavelser for å lese dem. - Eleven leser ord som ikke er lydrett stavet.	Aski Raski.
- Eleven leser de fleste vanlige ord raskt, direkte og uten lydering.	- Eleven leser de mest høyfrekvente ord med god fart og uten nøling. - Eleven leser klassens egne øveord (ord tilknyttet temaer og lignende) med god flyt og forståelse.	Les og skriv rett (Safari 4, lærerens bok s. 22-31) Repetert lesing fra frekvensordlister og hele tekster. Aski Raski
- Eleven kan ulike lesestrategier.	- Eleven velger ulike lesestrategier når han/hun skal finne svar på spørsmål i tekst, og når de skal lese for underholdning. - Eleven kan hente ut opplysninger fra tekst.	Læreren modellere. Safari lesehefte.
- Eleven kan lese høyt med flyt.	- Eleven har pause ved punktum og kort pause ved komma. - Eleven sin stemme går opp ved spørsmålstegn og utropstegn. - Eleven er observant ved direkte tale. - Eleven kan, med veiledning, variere muntlige virkemidler som toneleie, volum, tempo, tonefall og pauser. - Eleven retter seg selv ved feillesing.	Høytlesing.
- Eleven gjenkjenner ordbilder	- Eleven kan dele ordkjeder. - Eleven kan finne ord-i-ord.	
Leseforståelse		
- Eleven møter og kjenner til ulike læringsstrategier.	- Eleven skaffer seg oversikt over teksten før han/hun begynner å lese. - Eleven aktiverer bakgrunnskunnskap før, underveis og etter lesing. - Eleven kan forutsi innholdet i en tekst. - Eleven kan stille ulike spørsmål til teksten. - Eleven kan svare på finne-, kombinere- og tolkespørsmål fra tekster han/hun møter i	Førlese.

	<p>lærebøker på trinnet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eleven søker fakta i ulike kilder. 	
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan lese sammensatte tekster på en funksjonell måte. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan tolke diagrammer, grafer, oversikter og tabeller som han/hun møter i lærebøker eller andre steder, tilpasset trinnet. - Eleven kan skrive faktasetninger og kombinere opplysninger fra tekst og illustrasjon. 	Sammensatte tekster.
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan overvåke egen leseforståelse 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven oppdager når han/hun møter ord, uttrykk eller begreper han/hun ikke forstår - Eleven er oppmerksom på når han/hun ikke forstår innholdet i en tekst - Eleven reflekterer over det han/hun leser - Eleven leser mellom linjene og trekker slutninger i tekster tilpasset trinnet - Eleven bruker læringsstrategiene for trinnet (vedlegg 1). 	Nytt ord - skjema.
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan følge instruksjoner og anvisninger. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av illustrerte instruksjoner, for eksempel ved bygging av lego. 	Kommunikasjonsoppgaver.
Lesekultur / interesse		
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven opplever høytlesing. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven møter høytlesing av variert litteratur, lytter aktivt og viser at han/hun forstår handlingen. 	<p>Lesestunder: Lydbok, lærer.</p> <p>Stikkord på tavla/flip</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Person ▪ Sted ▪ Tid
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven bruker biblioteket. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven finner fram på biblioteket og velger bøker ut fra interesse og behov. 	"Bibliotekdag"
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven deltar i lesestimulerende tiltak. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven deltar i tiltak for å fremme leselest og ferdighet sammen med trinnet. - Eleven skriver bokanmeldelser, enkle logger og lignende fra bøker. - Eleven vet om mange boktitler og forfattere. - Eleven leser gjerne for andre. 	<p>Varierte former for høring av leselekser.</p> <p>Bokutstilling.</p> <p>Bokanmeldelser.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Eleven leser litteratur som er tilpasset eget nivå. 	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven finner, sammen med lærer, bøker som passer egen ferdighet og interesse. 	

LESING I ALLE FAG I SKOLEN - TRINN 5

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise	Metode / tiltak
Læringsstrategier		
Nye læringsstrategier som skal innføres: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bruke ordliste og oppslagsverk ▪ Venndiagram 		
Leseforståelse		
- Eleven møter og benytter ulike læringsstrategier i undervisningen i alle fag.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan svare på finne-, kombinere- og tolke-spørsmål fra tekster han/hun møter i lærebøker på trinnet. - Eleven benytter selvstendig minst fire av de innlærte læringsstrategiene - Eleven behersker og benytter VENN-diagram /sammenliknings-skjema (vedlegg 1). - Eleven orienterer seg i teksten før lesingen; finner sjanger, ser formålet med lesingen og studerer illustrasjoner, overskrifter, markerte ord, etc. - Eleven har strategier for å forstå tekststykker i matematikk. - Eleven bruker læringsstrategiene for trinnet. 	Lesebok Safari leseheft Lære å bruke leseprogram med lesing i roller (Agora Språkbruk s. 54 – 57). Hyppig bruk av tidligere innlærte læringsstrategier i mange fag, som før-, underveis- og etterlesing. Modellering, se plan over læringsstrategier (vedlegg 1). Husk å bruke de ulike læringsstrategiene i alle fag. Modellering; tegne og sette opplysninger i et skjema.
- Eleven kan lese og forstå diagram og tabeller.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven kan lage og svare på finne-, kombinere- og tolke-spørsmål fra diagrammer og tabeller han/hun møter i for eksempel matematikkbøker på trinnet, rutetabeller, fotball-tabeller, galluper, næringsinnhold, treningsdagbøker etc. - Eleven forstår diagram og tabeller så godt at han/hun kan skrive faktasetninger ut fra dem. 	Få erfaring med diagrammer og tabeller, lage spørsmål og svar til disse (Agora språkbruk, s.66, 118 og 164). Gjøre egne undersøkelser og fremstillinger.
- Eleven kan lese sammensatte tekster på en funksjonell måte.	- Eleven forstår og lærer av sammensatte tekster som han/hun møter i undervisningen på 5. trinn som inneholder for eksempel grafer, illustrasjoner, margtekster, fotnoter, etc.	Få erfaring med slike tekster. Lage egne tegneseriestriper, bildebøker, faktabøker og/eller skjønnlitterære bøker. Gi evt. ei bok til kommende fadderbarn.
- Eleven overvåker egen leseforståelse.	<ul style="list-style-type: none"> - Eleven stiller spørsmål til seg selv underveis. - Eleven snakker med andre om innholdet i teksten. - Eleven leser kritisk og reflekterende. - Eleven leser kritisk og trekker slutninger i tekster tilpasset trinnet. 	Lesebok med stoppskilt. Læresamtale. Safari lesehefte. Gjenfortelle. Lærer modellerer.
- Eleven kan følge en skriftlig instruksjon med illustrasjoner.	- Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av skriftlig instruksjon med illustrasjon for eksempel i kunst-	

	og håndverk, stasjonstrening i kroppsøving, natursti.	
Leseteknikk		
- Eleven har automatisert avkoding.	- Eleven leser Kverndokkens høyfrekvente ord med god fart uten nøling. - Eleven kan skrive disse ordene feilfritt.	Les og skriv rett (Safari 5, lærerens bok s. 24-28) Repetert lesing (Klinkenberg, Arbeid med ord). Aski Raski Orddiktat (ukas ord).
- Eleven kan ulike lesestrategier.	- Eleven velger ulike lesestrategier når han/hun leser tekster for å lære (fagtekster) og tekster for underholdning (skjønnlitteratur). - Eleven kan dybdelese og søkelese, og velger riktig strategi.	Se plan for innføring av læringsstrategier (vedlegg 1).
- Eleven kan teknikker for å lære nye ord og begreper.	- Eleven bruker teknikker for å lære for eksempel nye gloser, fremmedord, fagord og begreper.	Se plan for innføring av læringsstrategier (vedlegg 1). Eks. Y-form, to-kolonne notat, styrkenotat, bruke ordliste og oppslagsverk.
- Eleven kan lese høyt med flyt.	- Eleven leser kjente tekster med god flyt og innlevelse: - retter seg selv ved feillesing - varierer tonefall - holder avpasset fart. - Eleven leser litteratur som er tilpasset eget nivå. - Eleven velger skjønnlitterære bøker som ikke er for vanskelige (jfr. for eksempel "femfinger-regelen/knyttnevetesten"). - Eleven har forståelse for at det ikke er god lesetrening å lese for vanskelige tekster. - Eleven er bevisst egen leseferdighet.	Fremføring av tekst - treningsprogram (Agora språkbok s. 42 – 53). God dialog med eleven om fremgang i leseferdighet (undervisvurdering, Nasjonal leseprøve og Carlsten). Veiledning og hjelp på bibliotek, for eksempel "femfinger-regelen/knyttnevetesten" (Agora språkbok 6 s. 28).
Lesekultur / interesse		
- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak.	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder. - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel leselogg, bokanmeldelse etc.	Høytlesing, lesesiesta, bibliotekbesøk, leseprosjekt. Se årshjul (vedlegg 3).
- Eleven er interessert i å lese.	- Eleven finner litteratur som han/hun liker å lese, for eksempel ut fra interesse/ tema.	Klassebibliotek, bokpresentasjoner av elever og lærer.
- Eleven opplever høytlesing.	- Eleven møter høytlesing av litteratur, lytter aktivt og viser at han/hun forstår handlingen.	Gode høytlesingssituasjoner der lærer stopper opp underveis og gir rom for refleksjon.
- Eleven bruker biblioteket.	- Eleven er bevisst på hvorfor han/hun velger ulike bøker i ulike sammenhenger, både skjønnlitteratur og faglitteratur.	Faste tidspunkt for bibliotekbesøk.

LESING I ALLE FAG I SKOLEN - TRINN 6

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise	Metode / tiltak
Læringsstrategier		
Nye læringsstrategier som skal innføres: <ul style="list-style-type: none"> ▪ VØFL-skjema ▪ Lære ved å skrive / læringslogg ▪ Nøkkelord og nøkkelsetninger 		
Leseforståelse		
- Utvikle ordforråd	- Kunne forklare ord og uttrykk - Bruke oppslagsverk til å finne ordforklaringer	Arbeid med ord: Begrepstrening
- Eleven møter og benytter ulike læringsstrategier i undervisningen i alle fag.	- Eleven kan lage egne finne-, kombinere- og tolke-spørsmål fra tekster han/hun møter i lærebøker på trinnet som kilder. - Svare på lignende spørsmål. - Eleven er bevisst hvilke læringsstrategier han/hun liker å bruke og bruker dem. - Eleven henter bakgrunnskunnskap før lesing av fagtekster. - Eleven bruker læringsstrategiene for trinnet. - Eleven kan presentere, gjenfortelle og forklare fagtekster.	Ordforklaringer, samtale. Bruke oppslagsverk. Husk å bruke de ulike læringsstrategiene i alle fag. Safari leseheftet. Leseforståelse, hefte A, B, C (Gan Forlag). For eksempel ved å benytte strukturert tankekart, friform...
- Eleven har rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse.	- Eleven vet hva han/hun kan gjøre når han/hun ikke forstår innholdet i en tekst, for eksempel finne forklaring på sentrale ord og uttrykk, lage illustrasjon / skjema, lese på nytt, notere spørsmål.	Finne forklaring på sentrale ord og uttrykk, lage illustrasjon / skjema, lese på nytt, notere spørsmål (Agora Språkbok 6, side 28 – 30).
- Eleven kan lese sammensatte tekster på en funksjonell måte.	- Eleven forstår og lærer av tekster som han/hun møter i undervisningen på 6.trinn som inneholder sammensatte elementer som grafer, illustrasjoner, margtekster, fotnoter, etc.	Lærer modellerer bruk av slike tekster. Møte et mangfold av slike tekster. Læresamtale.
- Eleven kan følge en skriftlig instruksjon med og uten illustrasjoner.	- Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av skriftlig instruksjon og illustrasjoner, for eksempel en matoppskrift, bygging, montering, natursti, etc.	Trene på å gjøre om skriftlig instruksjon og illustrasjoner til daglig tale.
Leseteknikk		
- Eleven har automatisert avkoding.	- Eleven leser lærerens utvalgte øveord for trinnet med god fart uten nøling. - Eleven kan skrive lærerens utvalgte øveord for trinnet feilfritt. - Eleven deler ordkjeder enkelt og hurtig.	Leseøvelser – ordrekker (Safari lærerveiledning, s. 137-138). Les og skriv rett (Safari 6, s. 26-32). Repetert lesing (Klinkenberg, Arbeid med ord). Ord i ord 1 og 2 (Arbeid med ord).

	- Eleven finner ord-i-ord uten vanskeligheter.	
- Eleven kan lese høyt med flyt.	- Eleven har innlevelse og kan variere muntlige virkemidler som toneleie, volum, tempo, tonefall og pauser når han/hun leser kjente tekster. - Eleven retter seg selv ved feillesing.	Lesing av dialoger, skuespill, lyrikk... Repetert lesing (Klinkenberg, Arbeid med ord). Lydopptak. Positive tilbakemeldinger.
Lesekultur / interesse		
- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak.	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder. - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel bokanmeldelse, leselogg. - Eleven kan redegjøre for litteratur han/hun har lest og litteratur han/hun liker å lese.	Lesesiesta, leseaksjoner, høytlesing. Se årshjul (vedlegg 3). Utstillinger av bøker og bokanmeldelser. Bokintervjuer (en elev intervjuer en annen, klassen lytter). Gjenfortelle.
- Eleven leser litteratur som er tilpasset eget nivå.	- Eleven velger bøker som ikke er for vanskelige. - Eleven har forståelse for at det ikke er god lesetrening å lese for vanskelige tekster. - Eleven er bevisst egen leseferdighet.	Femfingerregelen (Agora Språkbok, s. 28). Samtale. Dialog om elevens utvikling. Evt. skriftlig tilbakemelding på leseprøver.
- Eleven opplever høytlesing.	- Eleven møter høytlesing av litteratur, lytter aktivt og viser at han/hun forstår handlingen	Gode møter med høytlesing: Lærer leser, lydbok, medelever leser. Fadderlesing.
- Eleven bruker biblioteket.	- Eleven kan begrunne hvorfor han/hun velger ulike bøker i ulike sammenhenger, både skjønnlitteratur og faglitteratur.	Bibliotekbesøk, bokpresentasjoner i klassen. Bokanmeldelser.

LESING I ALLE FAG I SKOLEN - TRINN 7

Mål for lesing	Vurderingskriterier – hva eleven skal vise	Metode / tiltak
Læringsstrategier		
Nye læringsstrategier som skal innføres: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bevisstgjøring på bruksområdene; hvilke strategier passer når og for hvem. 		
Leseforståelse		
- Utvikle ordforråd.	- Kunne forklare ord og uttrykk - Bruke oppslagsverk til å finne ordforklaringer.	Arbeid med ord: Begrepstrening. Ordforklaringer, samtale. Oppslagsverk.
- Eleven møter og benytter ulike læringsstrategier i undervisningen i alle fag.	- Eleven kan lage egne finne-, kombinere- og tolke-spørsmål med tekster han/hun møter i lærebøker på trinnet som kilder. - Eleven klarer selv å velge læringsstrategier slik at han/hun støtter læringen. - Eleven henter bakgrunnskunnskap før lesing av skjønnlitterære tekster og fagtekster. Han/hun møter ikke tekster uten at den har aktivisert aktuelle forkunnskaper. - Eleven bruker læringsstrategiene for trinnet. - Eleven kan presentere, gjenfortelle og forklare fagtekster.	Safari lesehefte. Leseforståelse, A, B, C (Gan Forlag). Reflektere og begrunne valg av læringsstrategi. Bruke metoder som å tegne, lage tankekart, stikkord, friform, vøfl-skjema etc.
- Eleven har rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse.	- Eleven har innarbeidet rutiner for å overvåke og justere egen leseforståelse.	Stille spørsmål som: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Virker det jeg leser fornuftig? ▪ Stemmer det med noe jeg har lært tidligere? ▪ Kan jeg forklare hva hovedideen er? ▪ Har andre forstått det likt som meg? Har jeg valgt riktig lesestrategi?
- Eleven kan lese sammensatte tekster på en funksjonell måte.	- Eleven kan svare på og lage finne-, kombinere- og tolke-spørsmål ut i fra tekst.	Lesefor å lære (Agora Språkbok 7, s. 88 – 99) Safari lesehefte. Leseforståelse A, B, C (Gan Forlag). Møte tekster med grafer, illustrasjoner, margtekster, fotnoter, etc
- Eleven kan følge en skriftlig instruksjon uten illustrasjoner.	- Eleven kan gjennomføre praktiske oppgaver på bakgrunn av skriftlig instruksjon, for eksempel en matoppskrift, bygging, sirkeltrening, montering, natursti, etc..	Trene på å gjøre om skriftlig instruksjon til daglig tale.
Leseteknikk		
- Eleven har automatisert avkoding.	- Eleven leser lærerens utvalgte øveord for trinnet med god fart uten nøling. - Eleven kan skrive lærerens utvalgte øveord for trinnet feilfritt.	Les og skriv rett (Safari 7, lærerens bok s. 28-35) Repetert lesing (Klinkenberg, Arbeid med ord).

- Eleven kan ulike lesestrategier.	- Eleven legger en plan for lesingen.	Samtale Stille seg spørsmål som: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Må jeg dybdelese? ▪ Bør jeg skumlese? ▪ Er det noe jeg må finne ut før jeg begynner å lese? ▪ Bør jeg samarbeide med noen? ▪ Trenger jeg ro rundt meg? ▪ Hvilke læringsstrategi vil jeg bruke? Lesestrategier (Agora Språkbok s. 156 – 157).
- Eleven kan lese høyt med flyt.	- Eleven har innlevelse og kan variere muntlige virkemidler som toneleie, volum, tempo, tonefall og pauser når han/hun leser ukjente tekster. - Eleven retter seg selv ved feillesing, også ved lesing av ukjente tekster.	Repetert lesing (Klinkenberg, Arbeid med ord). Lydoptak. Positive tilbakemeldinger
Lesekultur / interesse		
- Eleven deltar i lesestimulerende tiltak.	- Eleven deltar aktivt og viser motivasjon under lesestimulerende tiltak som lesetimer, lesekonkurranser, intensive leseperioder. - Eleven gjør skriftlig for- og etterarbeid tilknyttet lesing av skjønnlitteratur, for eksempel ved å redegjøre for persongalleri, handlingsforløp, tema og budskap. - Eleven kan uttrykke egne leseopplevelser og begrunne synspunkter på leste tekster.	Lesesiesta, leseaksjoner, høytlesing. Høytlesing for fadderbarn. Se årshjul (vedlegg 3). Bokanmeldelser og utstillinger av bøker. Bokintervjuer. Bokpresentasjoner.
- Eleven bruker biblioteket.	- Eleven bruker biblioteket aktivt til å hente inn informasjon han/hun trenger i skolearbeidet på en god måte.	

VEDLEGG 1 - PROGRESJONSPLAN FOR LÆRINGSSTRATEGIER

Strategi fordelt på trinn	1	2	3	4	5	6	7
Læresamtale	X	X	X	X	X	X	X
Skumme teksten	X	X	X	X	X	X	X
Tankekart	X	X	X	X	X	X	X
Gjenfortelle / sammendrag	X	X	X	X	X	X	X
Tidslinje		X	X	X	X	X	X
Friformsnotat		X	X	X	X	X	X
Lage spørsmål og svar (FoSS)			X	X	X	X	X
V(Ø)L-skjema			X	X	X	X	X
Begrepslæring (i skjema)			X	X	X	X	X
To-kolonne notater				X	X	X	X
Styrkenotater / strukturert tankekart				X	X	X	X
Bruke ordliste og oppslagsverk					X	X	X
Venndiagram					X	X	X
Nøkkelord og nøkkelsetninger						X	X
VØFL-skjema						X	X
Lære ved å skrive / læringslogg						X	X
Bevisstgjøring på bruksområdene; hvilke strategier passer når og for hvem.							X

Læringsstrategier defineres som den fremgangsmåten et individ benytter når det bevisst går inn for å løse eller lære en oppgave.

Gode lesere er seg bevisst sin tenkning, setter seg mål, tar frem bakgrunnskunnskap, prøver å forstå enkeltord og – begreper, leser flere ganger, organiserer sine ideer, ser etter forfatterens struktur i teksten, stiller seg selv spørsmål, er utholdende og har kontroll.

Leseprosessens tre faser: Førlesing, underveislesing og etterlesing.

Begrepet **førlesing** benyttes for å beskrive aktiviteter elevene kan gjøre før de begynner med selve lesingen. Førlesingsaktiviteter bidrar til å aktivere elevenes forkunnskaper, skape nysgjerrighet, anerkjenne hva elevene vet fra før eller bidra til oppmerksomhet omkring hva de tror emnet handler om. Forskning har vist at ved å arbeide systematisk med elevenes forkunnskaper, vil en kunne øke elevenes forståelse og læring. Førlesingsfasen bør derfor vektlegges og modelleres sterkere enn en tidligere har gjort. I denne fasen er det flere læringsstrategier som vil være aktuelle.

Underveislesing må også vektlegges og modelleres. Underveislesing er aktiv lesing. Handler om å lese hele teksten – avsnitt for avsnitt. Se på ord som er understreket, kursivert og uthevet. Stoppe og lese på nytt avsnitt som er vanskelig. Ta notater eller benytt diagrammer en har lært. Se om en finner svar på spørsmål en har stilt seg under førlesingsaktivitetene.

Etterlesing handler om å tenke igjennom og bearbeide teksten en har lest. Prøve å huske hva teksten handlet om, svare på spørsmål en eventuelt har laget, ta notater.

Læresamtale

En tidsbegrenset samtale (eks. 2-3 min.) mellom to (tre?) elever (evt. mellom voksen og elev). Aktivisere / hente frem bakgrunnskunnskap, undre, stille spørsmål, gjenfortelle, oppsummere, arbeide med mål, utvikle sin egen mening, sjekke sin egen forståelse, prøve ut egne ideer og vurdere andres.

Skumme teksten

Førlesing: Se på bilder, overskrifter, underoverskrifter, bildetekster, ordforklaringer, hva tror du teksten handler om?

Tankekart

Hjelper elevene til å visualisere forståelsen sin, systematisere ideer, planlegge og disponere oppgaver. Å lage et slikt kart gjør det enklere for dem å illustrere overordnede og underordnede deler av et begrep. Det er nyttig før, under og etter lesing, og som en framgangsmåte for å organisere / disponere opplysninger når elever skal skrive.

Gjenfortelle/sammendrag

Opplevelser, historier, vitser, gåter og lignende. Oppover i klassene: Kunne lage sammendrag av leste tekster.

Tidslinje

Dette er en måte å synliggjøre en handlings- eller tankerekke på. Eksempler: Dagsplan, fortelling, historiske hendelser, oppskrifter, matematiske oppgaver, forsøk i naturfag osv.

Friformsnotat

En form for tankekart hvor en kombinerer ulike uttrykksformer: Tekst, bilder, tegning.

Lage spørsmål og svar (FoSS)

Spørsmålene kan utarbeides som en førlesingsaktivitet, og gjennom etterlesingen kan de forsøke å finne svarene. Kan også være aktuelt å stille spørsmål til det han leser underveis eller i etterkant av lesingen.

V(Ø)L-skjema

Ved innføring av V(Ø)L-skjema fokuseres det i første omgang på V – hva VET vi – og L – hva vi har LÆRT. Før lesing tar elevene en idédugnad på det de vet (V). Etter lese- og læringsprosessen skriver de så ned det de lærte(L). Ø – hva ØNSKER vi å lære – innføres senere.

V	(Ø)	L

Begrepslæring

Her kan benyttes: Nytt-ord skjema, Y-form.

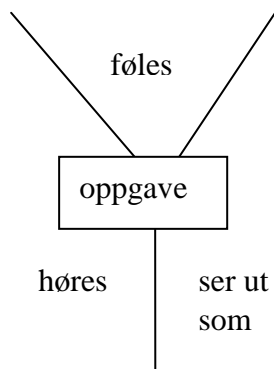
Nytt-ord skjema:

Nytt ord	Som betyr	Brukes i en setning

Y-form:

En strategi for å lære elevene å utvide sin evne til å gi spesifikke eksempler på ulike sider av et emne.

- Hvordan det høres ut
- Hvordan det ser ut
- Hvordan det føles

En kan også bruke andre kategorier enn føles, høres og ser ut som.

For eksempel; positivt, negativt, nøytralt,

ja, nei, vet ikke,

for, imot, vet ikke,

forklare begrepet, bruke begrepet i en setning, illustrasjon til begrepet.

To-kolonne notater

Dette er en måte å organisere opplysninger på, som kan brukes på mange ulike måter:

Sammenligning, glosser, hovedideer og detaljer i teksten, påstand – bevis.

Styrkenotater / strukturert tankekart

Gjør det lettere å skille mellom hovedidéer og detaljer. Styrke 1-idéen er hovedidéen, mens detaljer enten er styrke 2 eller 3. Elevene kan bruke dette tallsystemet (eller fargesystemet) som et organiseringsredskap når de leser, skriver og studerer.

Bruke ordliste og oppslagsverk

Venndiagram

Finne likheter og ulikheter mellom to (evt. tre) emner eller sammenlikne to (tre) emner.

Nøkkelord og nøkkelsetninger

Å finne nøkkelord vil si å plukke ut viktige ord i en tekst. Å finne nøkkelsetninger vil si å lage en setning fra hvert avsnitt som viser hva som er det viktigste i avsnittet.

VØFL-skjema

Det innføres en fjerde kolonne F i VØL-skjemaet, som står for hvor kan vi FINNE (kilde) det vi ønsker å lære.

V	Ø	F	L

Lære ved å skrive / læringslogg

Elevene kan notere stikkord i bøkene sine, gi respons i form av ideer og spørsmål. Dette kan gjøres underveis og/eller i etterkant av ei arbeidsøkt. Å veksle mellom skriving og lytting bidrar til å aktivisere og bevisstgjøre elevene.

Bevisstgjøring på bruksområdene; hvilke strategier passer når og for hvem

Gi rom for å bruke de ulike læringsstrategiene. Elevene må begrunne valg av strategi, for å bli bevisste på hvilken strategi som er hensiktsmessig for dem selv, i forhold til lærestoffet.

VEDLEGG 2 - 100 høyfrekvente ord for 2. trinn (Kilde: Kverndokken)

for det som er til en av på at med de når har den ikke et andre går skulle ville	og dag siste norsk kom kommer tid alt sitt hva fikk hadde oss om ta fra gang var jeg han	siden ved seg kan vil også vi skal ble så dette enn blir over år da være uten noen vel	men to sin opp denne bli må bare eller få noe mye nær inn mot ha alle kunne etter under	ut der slik selv mer her mellom hvor første kroner nye mange disse hans får sier nei sine stor hele
---	---	---	--	--

VEDLEGG 3 ÅRSHJUL

Leseaktiviteter og tidspunkter for kartlegging av lesing

	1.trinn	2.trinn	3.trinn	4.trinn	5.trinn	6.trinn	7.trinn
August							
September		Carlsten lese og skriveprøve	Carlsten lese og skriveprøve	Carlsten lese og skriveprøve	Nasjonal prøve i lesing. Carlsten lese og skriveprøve	Carlsten lese og skriveprøve	Carlsten lese og skriveprøve
Oktober	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta
November	Lesesiesta	Lesesiesta	STAS Lesesiesta	STAS Lesesiesta	STAS Lesesiesta	STAS Lesesiesta	STAS Lesesiesta
Desember	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.
Januar	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.
Februar	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta	Lesesiesta
Mars	Lesesiesta	Carlsten lese og skriveprøve Lesesiesta	Carlsten lese og skriveprøve Lesesiesta	Carlsten lese og skriveprøve Lesesiesta	Carlsten lese og skriveprøve Lesesiesta	Carlsten lese og skriveprøve Lesesiesta	Carlsten lese og skriveprøve Lesesiesta
April	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.	Høytlesing - lærer leser.
Mai	Nasjonal kartlegging i lesing.	Nasjonal kartlegging i lesing.	Nasjonal kartlegging i lesing.				
Juni							

VEDLEGG 4 Ordforklaringer

Alfabetisk prinsipp: Man må kunne alle bokstavtegnene med korresponderende lyder, elevene må kunne analysere/ dele opp ord i enkeltlyder

Automatisert avkodning: Rask og sikker ordgjenkjenning. Umiddelbar gjenkjenning av ordet på bakgrunn av skrivemåten.

Dybdelese: Lese en tekst for å lære, forstå og huske.

Femfingerregelen (knyttnevetesten): En test for å finne skjønnlitterære bøker med rett vanskegrad. Slå opp på og les en tilfeldig side i den aktuelle boka. Om siden inneholder flere enn fem ord man ikke forstår, er den for vanskelig.

Finne-spørsmål: Spørsmål hvor svaret kan finnes ett sted i teksten, for eksempel ved å skrive av en setning.

Fonem: Det minste lydsegmentet som kan endre et ord

Fonologisk bevissthet: Språklydsbevissthet

Grafem: Den fundamentale enheten i et skriftsystem. I denne forbindelse selve skrifttegnet

Kombinere-spørsmål: Spørsmål hvor svaret få finnes på flere enn ett sted, for eksempel i to forskjellige setninger, en setning og en bildetekst, en setning og en tabell, osv.

Konsonantforbindelser: To eller flere konsonanter inntil hverandre i et ord, eks. *spreng*

Leseflyt: Viser til antall korrekt leste i ord i minuttet, samt elevens evne til å lese teksten med rimelig tonefall / stemmebruk og innlevelse.

Lesestrategi: En plan og framgangsmåte for å lese en spesifikk tekst på en god og effektiv måte. Lesestrategien bestemmes av hvilken tekst du leser, og hensikt og mål med lesingen. Det er forskjell på hvordan man bør lese en bruksanvisning, fagbok, ukeblad, tegneserie, etc.

Morfem: Minste mulige språklige element som kan ha meningsbærende funksjon

Ord-i-ord: Andre ord som befinner seg i ordet. For eksempel: *Lesetrappen - Le, se, lese, rap, rapp, pen, en.*

Ordkjeder: Lang kjede av ord uten mellomrom, for eksempel *trepilhvemku*. Ordene gir ikke sammen noe meningsinnhold. Oppgaven blir å skille de forskjellige ordene i ordkjeden. Uten gode automatiserte leseferdigheter vil man bruke lang tid på en slik oppgave.

Sammensatte tekster: Tekster der flere uttrykksformer benyttes for å få frem et budskap. Dette kan omfatte alt fra en kombinasjon av tekst og bilde, tabell eller graf til kombinasjoner av tekst, film og lyd.

Skumlese: Få kjapp oversikt i en tekst.

Søkelese: Lete etter en spesiell opplysning, ord, tall eller liknende i en tekst.

Tolke-spørsmål: Spørsmål hvor svaret ikke kan hentes direkte fra ett eller flere steder, men som likevel kan forstås ut i fra tekstens innhold.